

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

Азаркіна Олена Володимирівна
*кандидат психологічних наук, доцент,
заступниця директора – начальниця відділу
з питань надання соціальних послуг,
розвитку альтернативних форм виховання та правового забезпечення
Центру соціальних служб Одеської міської ради
доцент кафедри психології та соціальної роботи
Національний університет «Одеська політехніка»*

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.31006>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Психологічна допомога у соціальній сфері є важливою складовою реалізації державної політики України у сфері соціального захисту населення та забезпечення прав людини. Особливої ваги ця діяльність набуває в умовах воєнного стану, коли значна частина громадян переживає психоемоційні травми, пов'язані з втратою, насильством, переміщенням чи бойовими діями.

У таких умовах професійна діяльність практичного психолога вимагає не лише високого рівня компетентності, а й дотримання чітких правових, етичних та деонтологічних норм, які визначають межі його повноважень і відповідальності.

Мета тез – дослідити сучасні правові засади діяльності практичного психолога в соціальній сфері України, проаналізувати нормативну базу, окреслити теоретичні засади та проблеми правозастосування у цій галузі.

Діяльність практичного психолога у соціальній сфері регламентується системою взаємопов'язаних правових актів, що визначають як зміст професійних функцій, так і гарантії правового захисту як клієнтів, так і фахівців.

Згідно з Конституцією України, життя, здоров'я, честь і гідність людини визнаються найвищою соціальною цінністю (ст. 3). Це положення є філософсько-правовою основою діяльності психолога, який реалізує право особи на психічне благополуччя як складову права на охорону здоров'я (ст. 49). У системі спеціального законодавства України визначальними є такі акти:

- Закон України «Про соціальні послуги» – визначає психологічну допомогу як один із базових видів соціальних послуг, що надаються сім'ям у складних життєвих обставинах.

- Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я» № 4223-IX (2025) – формує сучасну нормативну основу для функціонування галузі, запроваджує реєстр фахівців з психічного здоров'я, систему сертифікації та етичного нагляду. Цей Закон визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади системи охорони психічного здоров'я в Україні, регулює суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення доступності, якості послуг, дотримання прав людей з психічними розладами, іншими проблемами, що стосуються психічного здоров'я, запобігання виникненню психічних розладів, сприяння досягненню психологічного благополуччя та розвитку людини, усунення факторів, що негативно впливають на психічне здоров'я [2].

Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я», нашу думку, вперше надає єдине нормативне визначення психологічної допомоги та окреслює її форми – консультування, підтримку, кризову інтервенцію, профілактику. Закон передбачає обов'язкову сертифікацію практичних психологів, регулярне підвищення кваліфікації, участь у супервізії та дотримання етичних норм, затверджених професійним самоврядуванням.

- Етичний кодекс психолога України – визначає морально-етичні принципи професійної діяльності, що забезпечують довіру суспільства до професії психолога.

Правова діяльність практичного психолога ґрунтується на комплексі принципів, які поєднують юридичні норми та морально-етичні стандарти. Серед основних принципів:

1. Законність – діяльність фахівця повинна відповідати Конституції, законам та іншим нормативним актам України.

2. Конфіденційність – інформація, отримана під час консультування, не підлягає розголошенню без згоди клієнта, окрім випадків, передбачених законодавством України (наприклад, загроза життю чи безпеці).

3. Добровільність – психологічна допомога надається лише за усвідомленою згодою клієнта.

4. Компетентність – фахівець повинен діяти в межах своєї кваліфікації, не перевищуючи професійних повноважень.

5. Повага до гідності та прав людини – усі форми дискримінації, нав'язування світогляду чи релігійних переконань є неприпустимими.

Ці принципи конкретизуються в етичних кодексах професійних об'єднань психологів, зокрема в Етичному кодексі Української спілки

психотерапевтів (2023), який доповнює загальні положення спеціалізованими нормами для кризових, освітніх та клінічних контекстів.

У соціальній сфері практичний психолог реалізує свої функції у структурі держаних і комунальних установ, таких як центри соціальних служб, служби у справах дітей, кризові центри, громадські організації, центри надання соціальних послуг, управління соціального захисту населення.

Державні стандарти соціальних послуг містять обов'язкові вимоги до обсягу, тривалості та методів психологічної підтримки. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 316 (2023 р.) «Про стандарти соціальних послуг», психологічна допомога належить до базових послуг, що мають бути доступними в кожній громаді.

Згідно з Національною стратегією психічного здоров'я до 2030 року, затвердженою Указом Президента України у 2023 р., передбачено створення мережі центрів психічного здоров'я та розширення повноважень психологів у первинній ланці соціально-медичної допомоги.

Незважаючи на позитивні законодавчі зміни, правове поле діяльності практичних психологів на нашу думку, має низку проблем:

- недостатня деталізація механізмів сертифікації. Закон визнає лише загальні засади, не встановлюючи критеріїв оцінювання компетентності;
- відсутність законодавчого регулювання дистанційного консультування, що стає масовим та актуальним у період воєнного стану;
- недостатній рівень соціальних гарантій для психологів, які працюють у громадах;
- низький рівень обізнаності отримувачів послуг щодо правових аспектів отримання психологічної допомоги.

З позицій психологічної науки правовий статус психолога є інтегративною категорією, яка поєднує професійні компетенції, соціальну відповідальність і морально-етичну позицію.

Вітчизняні науковці (Г. Радчук, Л. Гуменюк, Н. Чепелева) підкреслюють, що психологічна практика є сферою підвищеної моральної відповідальності, оскільки передбачає вплив на особистість клієнта. Думається, що правові засади діяльності практичного психолога мають бути доповнені деонтологічними нормами, що регулюють не лише дії фахівця, а й його внутрішні мотиви та ціннісні орієнтири.

Таким чином, правові засади роботи практичного психолога в соціальній сфері є важливим чинником забезпечення якості та етичності психологічної допомоги. Сучасна українська модель правового регулювання поступово переходить від фрагментарного до системного підходу, де поєднуються правові, етичні та професійні стандарти.

На нашу думку, прийняття Закону України № 4223-IX «Про систему охорони психічного здоров'я» стало ключовим етапом реформування сфери, оскільки визначає статус психолога як суб'єкта системи охорони психічного здоров'я, запроваджує сертифікацію та механізми професійного нагляду.

Отже, правове забезпечення діяльності практичного психолога є не лише юридичною, а й гуманістичною категорією, яка відображає рівень зрілості суспільства та його ставлення до психічного здоров'я громадян.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*.
2. Про систему охорони психічного здоров'я : Закон України № 4223-IX (2025). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4223-20>
3. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
4. Етичний кодекс психолога України. Українське товариство психологів, 2023.
5. Національна стратегія психічного здоров'я до 2030 року : Указ Президента України № 190/2023.
6. Радчук Г. Професійна етика психолога: сучасний контекст. *Психологічний журнал*. 2023. № 2. С. 45–52.
7. Гуменюк Л. Соціально-правові аспекти психологічної практики. *Вісник психології і педагогіки*. 2024. № 17. С. 112–119.

Ключові слова: психологічна допомога у соціальній сфері, правова діяльність психолога.

Keywords: psychological assistance in the social sphere, legal activities of a psychologist.

ЗМІСТ

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.. «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» СЕРГІЯ ВАСИЛЬОВИЧА КІВАЛОВА.	3
Азаркіна Олена Володимирівна ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ.	5
Алексейчук Любов Володимирівна Репнова Тетяна Петрівна ОСОБЛИВОСТІ КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ОБСЕСИВНО-КОМПУЛЬСИВНОМУ РОЗЛАДІ В УМОВАХ СТАЦІОНАРУ.	9
Андрійченко Анастасія Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СХИЛЬНОСТІ ДО ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.	12
Андрущенко Анна Олександрівна ПРЕВЕНТИВНИЙ ПІДХІД У РОБОТІ З УРАЗЛИВИМИ ВЕРСТВАМИ НАСЕЛЕННЯ.	15
Афонін Дмитро Сергійович Гапич Наталія Яківна САМООЦІНКА ЯК ПРЕДИКТОР ПРОФЕСІЙНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ.	18
Афонін Дмитро Сергійович Клевчик Ольга Андріївна САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК РЕСУРС ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВІЙНИ.	21
Бернадіна Ганна Петрівна АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СУЧАСНИЙ МЕТОД КОРЕКЦІЇ ТА ПІДВИЩЕННЯ САМООЦІНКИ У ЖІНОК.	24
Белоконь Аліса Вікторівна Третьякова Тетяна Миколаївна ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЯК УМОВА ГАРМОНІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПРИЙМАЮЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ.	28
Боярина Катерина Олександрівна ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ.	31
Будяченко Ольга Миколаївна Яричевська Надія Борисівна ВПЛИВ СПОРТУ НА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ.	35